

Groß Nädlitz

(Nadolice Wielkie)

Volksbund Deutsche
Kriegsgräberfürsorge e. V.

**Versöhnung über den Gräbern
Arbeit für den Frieden**

Deutsche Kriegsgräberstätte • Niemiecki cmentarz wojenny
• German Military Cemetery

Vom Stadtzentrum Breslau in Richtung Warschau fahren (Straße Nr. 8/E67). Am Einkaufszentrum „Korona“ in Richtung Jelcz-Laskowice (östliche Richtung). Acht Kilometer davor liegt Nadolice Wielkie. Die Anfahrt zum Friedhof ist im Ort ausgeschildert.

Der Zweite Weltkrieg hinterließ zerstörte Städte und millionenfachen Tod. Breslau, damals „Festungsstadt“, ist in alter Schönheit wiedererstanden und lädt zum Besuch ein. An die Opfer des Krieges erinnern Denkmäler und Soldatenfriedhöfe. Seit Anfang der 90er Jahre kümmert sich der Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge auch hier in Polen um die deutschen Soldatengräber aus der Kriegszeit.

Nur etwa 15 Kilometer vom Stadtzentrum entfernt, entstand in Nadolice Wielkie (früher Groß Nädlitz) auf einem über drei Hektar großen Gelände eine deutsche Kriegsgräberstätte für etwa 18 000 Gefallene. Es ist ein Sammelfriedhof, auf dem alle im Raum Niederschlesien noch zu bergenden Kriegsoffer eine endgültige Ruhestätte erhalten. Seit 1998 wurden 16 664 Kriegstote umgebettet.

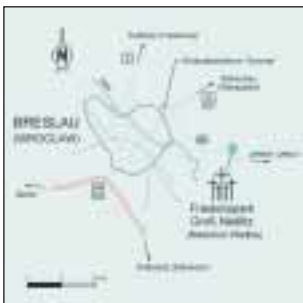

Bei der Planung dieses Friedhofes wurde die Idee für einen Friedenspark in die Gesamtgestaltung übernommen. Die Begrünung der Anlage erfolgte unter anderem mit über 600 Laubbäumen (Ebereschen, Ahorne und Eichen). Jeder Baum hat einen Paten, der für die Pflanzung einen Betrag von 250 Euro spendete und damit auch den Ausbau des Friedhofes mitfinanzierte. Jeder Baum trägt eine Plakette mit einer Nummer und dem Namen des Spenders.

Im Eingangsgebäude liegt eine Gesamtdokumentation aus. Hierin sind alle deutschen Soldaten namentlich erfasst, die im heutigen Polen gefallen, verstorben oder vermisst sind. Außerdem sind die Zivilpersonen (soweit bekannt) verzeichnet, die infolge von Kriegseinwirkung ums Leben gekommen sind. Eine kleine Ausstellung informiert über die Aufgaben und Ziele des Volksbundes Deutsche Kriegsgräberfürsorge.

Die Namen und Daten der hier Ruhenden sind auf Granitstelen genannt, die am Rande des jeweiligen Belegungsblockes aufgestellt werden.

Z centrum Wrocławia jechać na Warszawę (droga nr 8/ E67). Przy centrum handlowym „KORONA” skręcić na Jelcz-Laskowice (kierunek na wschód). 8 km przed tą miejscowością leżą Nadolice Wielkie. W Nadolicach dojazd do cmentarza jest oznakowany.

Druga wojna światowa pozostawiła po sobie zrujnowane miasta i miliony ofiar. Wrocław, wówczas „miasto-twierdza“, został odrestaurowany i przywrócony do stanu swojej dawnej świetności i zaprasza do odwiedzenia. O ofiarach wojny przypominają pomniki i cmentarze wojenne. Od początku lat 90-tych Ludowy Niemiecki Związek Opieki nad Grobami Wojennymi (Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e. V.) pielęgnuje również tu w Polsce niemieckie groby z czasów wojny.

Ok. 15 km od centrum miasta w Nadolicach Wielkich (wcześniej Groß Nädlitz) na powierzchni ponad trzech hektarów powstał cmentarz wojenny dla ok. 18000 poległych żołnierzy niemieckich. Jest to cmentarz zbiorowy, na którym miejsce swego ostatniego spoczynku znajdują jeszcze nie odnaleźieni żołnierze niemieccy,

którzy polegli na Dolnym Śląsku. Od roku 1998 dokonano już ekshumacji szczątków 16 664 żołnierzy.

W trakcie projektowania tego cmentarza postanowiono połączyć go z Parkiem Pokoju. Zazielenienie obiektu przeprowadzono wykorzystując m.in. 600 drzew liściastych (jarzębina, klon i dęby).

Każde drzewo ma swojego fundatora, który za posadzenie swojego drzewa przekazał datek w wysokości 250 Euro, czym w znaczny sposób wsparł budowę cmentarza. Wszystkie drzewa są zaopatrzone w szyldy z numerami i nazwiskami fundatorów.

W budynku przy wejściu jest wyłożona cała dokumentacja. Są tam ujęci imiennie wszyscy żołnierze niemieccy, którzy polegli, zmarli lub zaginęli na terenie dzisiejszej Polski. Ponadto są odnotowane osoby cywiline (jeżeli są znane), które zginęły na skutek działań wojennych. Mała wystawa informuje o zadaniach i celach Niemieckiego Związku Opieki nad Grobami Wojennymi.

Nazwiska i dane zmarłych zostaną umieszczone na granitowych stelach znajdujących się przy każdej z kwater.

Take road No. 8/E 67 from the town centre Wrocław to Warszawa. By the „Korona“ shopping centre turn east to Jelcz-Laskowice. About five miles on, you will come to Nadolice Wielkie. The entrance to the cemetery is signposted in the town.

The Second World War left behind it destroyed cities and millions upon millions of dead. Wrocław, known at the time as the “fortress city”, has been restored in all its beauty and is well worth a visit. Monuments and military cemeteries commemorate the victims of the war. Since the beginning of the nineties, the German War Graves Commission has also been looking after German war graves here in Poland too. A mere ten miles or so from the city centre, a German military cemetery has been built for some 18,000 war dead on a site measuring over three hectares in Nadolice Wielkie (formerly known by the German name of “Gross Naedlitz”). This is a collective cemetery where all victims still to be recovered in the area of Lower Silesia will be given their final resting place. By 1998, some 16,664 soldiers had already been relocated.

When the cemetery was being planned, the idea of a garden of peace was also included in the overall design. The trees and shrubs planted in the garden include 600 deciduous trees (mountain ash, maple and oak). Every tree has a sponsor, each donating an amount of 250 Euro to plant the tree, and thus providing a major source of funding for the development of the cemetery. All the trees carry plaques bearing a number and the name of the sponsor.

The entrance building not only houses an exhibition telling visitors about the tasks and aims of the German War Graves Commission, it also contains books recording the names of the fallen already identified and the dates on which they died, as well as the names of the tree sponsors. The names of the soldiers killed in the war that rest there are written on name plates on the blocks.

**Der Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge ...
Niemiecki Ludowy Związek Opieki nad Grobami
Wojennymi (Volksbund Deutsche Kriegsgräber-
fürsorge e. V.) ...**

The German War Graves Commission ...

- ... sorgt für die deutschen Kriegsgräber hier und in fast 100 Ländern der Erde.
- ... opiekuje się niemieckimi grobami wojennymi w prawie 100 krajach świata.
- ... cares for the German war graves here and nearly 100 countries all over the world.

- ... hilft den Angehörigen bei der Klärung von Kriegsschicksalen und der Suche nach den Gräbern.
- ... pomaga krewnym i członkom rodzin w odkrywaniu losów wojennych i poszukiwaniu grobów.
- ... helps the next of kin in finding out about their relatives' fate and searches for their graves.

- ... arbeitet seit Öffnung der Grenzen Osteuropas im Jahre 1990 intensiv in diesen Ländern.
- ... od chwili otwarcia granic Europy Wschodniej w roku 1990 prowadzi intensywną działalność w tych krajach.
- ... works in the Eastern European countries since 1990 when the borders were opened.

- ... birgt die Kriegstoten und bettet sie auf zentrale Sammelfriedhöfe um.
- ... zapewnia pochówek poległym na wojnie i przenosi ich ciała na centralne cmentarze wojenne.
- ... finds the war dead and brings them to central cemeteries.

- ... tritt mit seiner Arbeit für die Verständigung und Aussöhnung mit den Gegnern von einst ein.
- ... przyczynia się swoją pracą do porozumienia i pojednania między niegdysiejszymi wrogami.
- ... advocates through its work understanding and reconciliation with former enemies.

- ... führt junge Menschen an die Kriegsgräber, damit sie die Folgen eines Krieges besser verstehen und erkennen, wie wichtig es ist, für den Frieden zu arbeiten.
- ... prowadzi młodych ludzi do grobów wojennych, aby ułatwić im zrozumienie skutków wojen i uświadomienie sobie wagi pracy na rzecz pokoju.
- ... leads young people to war graves in order to make them understand the terrible consequences of war such recognizing how important it is to work for peace.
- ... finanziert seine Arbeit fast ausschließlich aus den Beiträgen seiner Mitglieder und Spender. Er ist auch für Ihre Hilfe dankbar!
- ... finansuje swoją działalność prawie wyłącznie ze składek członkowskich i dotacji. I będzie wdzięczny za każdą pomoc!
- ... finances its work almost exclusively with contributions of its members and donors and would be very grateful for your help!

**Spendenkonto / Konto dla wpłacających datki /
Account:**

**3 222 999
Commerzbank Kassel
BLZ: 520 400 21
IBAN DE23 5204 0021 0322 2999 00
BIC COBADEFF520**

**Volksbund Deutsche
Kriegsgräberfürsorge e. V.**

Sonnenallee 1
34266 Niestetal, Deutschland
Telefon: +49 (0)561 - 7009 - 0
Telefax: +49 (0)561 - 7009 - 221
Internet: www.volksbund.de
E-Mail: info@volksbund.de

